

Znovu suchou nohou... p?echod Jordánu

P?vod materiálu
Marta Sedlá?ková
Po?adí v lekci
35

Téma

B?h je se svým lidem a vede ho

Cíle

- (P?edškolní) d?ti se ujistí, že Hospodin byl s Izraelem a je také s námi ve všech situacích.
- (Mladší i starší ?kolní d?ti) uslyší vypráv?ní o tom, jak B?h vede sv?j lid p?es p?ekážky do zaslíbené zem?.
- (Starší školní) d?ti se setkají s památníky/symboly, u?í se poznávat, které zp?ítom?ují minulé události jako sou?asn?é, které ujiš?ují o Boží záchrán?.

35.1 Pro u?itele

Biblický text: Joz 3–4

35.1.1 Výkladové poznámky

- *Znovu suchou nohou*: vstup do zaslíbené zem? schválň? pracuje s podobnými motivy jako odchod z Egypta. Nová generace m?že znovu prožít to, co jejich otcové. Boží záchrana není jednorázová, minulé událost. Každá generace („až podnes“) si má p?ipomínat a aktualizovat Hospodinovy skutky.
- *Truhla (schrána) smlouvy* zde má podobnou funkci jako sloup ohnivý a oblakový — je to viditelná Boží p?ítomnost (tzn. symbol Boží p?ítomnosti). Následovat truhlu smlouvy s deskami Zákona znamená oddat se Božímu vedení.
- *Památník v Gilgálu*: byly kameny postavené do kruhu (gilgál znamená kruh). Biblický text pom?rn? podrobn? vypovídá o tom, jak památník vznikl. (V textu jsou zmín?ny vlastn? dva památníky, jeden na b?ehu, druhý uprost?ed Jordánu — m?že se jednat o dv? tradice.) Je pravd?podobné, že se kolem n?ho konaly slavnosti a bohoslužby.

Jsme ?asov? i místn? velmi vzdáleni, je tedy d?ležit? vnímat, jak m?l p?sobit. *Je tu jako zp?ítomn?ní Boží záchrany, Božího zásahu*. Není to jen „pam?tní deska“, ale když se ten p?íb?h vypráví, znovu je prožíván a vnímán jako sou?asný. Podobn? p?íb?h vyjití z Egypta (pesach) nebo pro k?es?any ve?e?e Pán?. V?ci a místa mohou takto mluvit a zp?ítom?ovat Boha a jeho zásahy ve prosp?ch ?lov?ka (symboly, symbolické jednání), ale mohou také být naprosto hluché, ml?ící. (Nap?. morové sloupy ve své době mluvily o velké vd?nosti Bohu za skon?ení epidemie, dnes v nejlepším p?ípad? jsou vnímány jako architektonický skvost; památníky padlých z války vzbuzovaly vd?nost („zem?eli, abychom mohli žít“), ?asov? vzdálen? je to pro nás t?žké pochopit; p?i ve?e?i Pán? se setkáváme s Ježíšem a jeho záchrana je pro nás p?ítomností, zvenku vid?no nehygienicky pijeme z jednoho hrnku, atd.) Ta podstata nespo?ívá ve v?cech (místech) samých, ale v jednání, které zp?ítom?ují (ukazují jako p?ítomné, platné, p?sobící). Památník v Gilgálu je v nejvlastn?jším slova smyslu symbol — zp?ítom?uje to, k ?emu odkazuje.

- *Co je to za kameny?* Památník vzbuzuje otázku — podobně je postaven příběh o vyjití z Egypta a jeho slavení (Proč je tato noc jiná než ostatní?). Je to didakticky vynikající způsob, jak novou generaci přivést k zájmu o Boží vůči. Vyprávění pro mladší školní děti tu otázku zahrnuje. Nejlepší způsob by bylo otázku u dětí opravdu vzbudit (např. při příchodu do nedělního je na stole kruh z velkých balvanů, atd.).
- *Oběť a Velikonoce* — Po přechodu Jordánu Jozue všechny Izraelce nechá obězet — po dobu, kdy byli na poušti, se toto znamení smlouvy s Bohem nepraktikovalo — je to připomínka selhání otců. Nyní je čas smlouvu obnovit, vrátit se k Bohu. Z toho také vyplývá, že lid se nechystá k boji (naopak to lid v podstatě na pár dní paralyzuje), ale k bohoslužbě. Celé obsazení země má být vnímáno jako slavnost, bohoslužba. (K problematice obsazování země viz úvod k celé knize.) Poté slaví celý lid Velikonoce. Ze zmínek o první úrodě můžeme vyvodit, že text vznikl již jako určitý záznam bohoslužebných slavností v Gilgálu, z hlediska již usídlených v zemi.
- *Velitel Hospodinova zástupu*: V závěru 5. kapitoly se Jozue setkává s velitelem Hospodinova zástupu, od kterého se dozvídá, že nepatří ani k Izraeli ani k jeho nepříteli. Můžeme z toho vyvodit jednak to, že nyní (u Jericha) bude bojovat Hospodin (Boží vojsko je připraveno, je to svaté místo), nikoliv Izrael. Nepatří-li velitel Božího zástupu ani k jednomu vojsku, pak se tu naznačuje, že Bůh je Bohem nad všemi národy. Nebojují tu dva kmenové kmeny, Hospodin je „jiný level“, je na jiné úrovni.

Obězení i setkání s Hospodinovým poslem jsme do vyprávění nezařadili. Můžeme z těchto zmínek poznat, jak vyprávění vznikalo, a že nejde o přesný záznam historických událostí, ale o „kázání“ k Izraeli.

35.1.2 Úskalí

Jak se to stalo, že se voda zastavila? — Než začnete odpovídat, nechte dětem prostor a zkuste zjistit, proč a v jaké souvislosti se ptají: Co myslíš ty, jak to bylo? Má ještě někdo jiný nápad? (Možná dostanete velmi zajímavé odpovědi. Jistá výzevnost není na škodu, není nutné rozhodnout, který výklad je správný jednou pro vždy.) Můžete přiznat svou nevědomost ohledně mechanismu zastavení vody. Dále je třeba podat vůči jako svédectví o Boží péči: Izraelci (a já jako učitel) to vnímám jako Boží záchranu v bezvýchodné situaci. (Můžete dodat vlastní svédectví ze situace, kdy jste to tak vnímali ve vlastním životě.)

Co je pro děti důležité vědět? Jsou už ve věku (cca 10 let), kdy začaly pochybovat o všech „nadsížených“ věcech a hledají „rozumné“ vysvětlení? Co jejich víře pomůže? Může to pro ně být „souinnost“ přirodního úkazu (zával koryta řeky výše po proudu) s Boží záchranou? Odkázat na to, že přechod Jordánu byla bohoslužba připomínající exodus, může vůči vysvětlit, ale také vlastní posune problém k přechodu moře. Připadne se objeví radikalismus buď a nebo: Buď je to teda skutečnost, a nebo je to jen bohoslužba (a pak to není pravda). Domnívám se, že je vhodné svédectví učitele/ky, kdy v jeho/jejím životě Bůh jednal, kdy ho/ji vedl, přestože se situace zdála neřešitelnou nebo obtížnou.

35.1.3 Odkazy

Hudcová, Abigail: *Vstup do zaslíbené země*. Dostupné z <http://goo.gl/YbnEcJ>.

35.2 Pro děti

35.2.1 Předškolní děti

Příběh budeme vyprávět s pomocí rekvizit. Budeme potěbovat šátky nebo látku (žlutá nebo hnědá na poušť, modrá na Jordán, zelená na zaslíbenou zemi), kterými postupně přetváříme krajinu. Můžeme použít i kameny, květy, plody, atd. Také truhlu smlouvy a desky desatera (lze vyrobit z kartonu nebo z modelovací hmoty). Jako podklad pro krajinu se také dá použít táč nebo bedýnka s pískem.

Lid izraelský šel už dlouho nehostinnou pouští. Všude byly kameny a písek. Ale Bůh jim slíbil, že se jednou vrátí do země, kde kdysi bydleli jejich praotcové Abraham, Izák a Jákob. Je to země krásná, úrodná, všude roste dobré ovoce. *(Před sebou máme dvě „země“, poušť a zelenou krajinu z látek.)*

Mezi pouští a krásnou zemí teče řeka. *(Položíme modrý šátek/šálu, složený na úzko.)* Jmenuje se Jordán. Je to hranice. Izraelský lid musí tu řeku překročit. *(Postavíme do pouštní krajiny postavičky, figurky atd.)*

Jenže když Izraelci přešli k Jordánu, byla řeka rozvodňovaná, široká, prudká a nebezpečná. *(Roztáhneme šátek.)* Lidé se začali bát. „Jak tu řeku překročíme? Zvládneme to? My se tam snad nedostaneme!“ A taky měli obavy: „Co bude na druhé straně? Budeme tam moci bydlet? Bude tam pro nás místo? Budou nás tam mít rádi?“ *(Můžete se dít ptát, zda mají také obavy z něčeho strach. Čeho byste se báli vy?)*

Před lid vystoupil jejich vůdce, Jozue. *(Ukážeme postavičku Jozua, figurka může mít jinou barvu.)*

„Nebojte se!“ To řekl všem a nahlas. „Pán Bůh je s námi. Byl s námi na poušti, je s námi teď a bude s námi i v zemi zaslíbené na druhé straně. Tu zemi slíbil Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. Slíbil ji i nám. Bůh svůj slib dodrží.“

Jozue všem ukázal na truhlu smlouvy. *(Dětem ukážeme vyzdobenou krabici, symbolizující truhlu smlouvy — možná máme nějakou už z předchozích lekcí. Ptáme se dětí, co v ní je. Společně objevíme desky desatera. Připomeneme: desatero, to je smlouva mezi Bohem a lidmi.)*

Jozue řekl: „Bůh jde všude s námi, nemáte obavy, on se o nás postará.“

Lidé se zaradovali: „Bůh je s námi a nikdy nás neopustí. Dodrží slib. Máme spolu smlouvu.“

Ti, kteří nosili truhlu smlouvy, vstoupili do rozvodňované vody. *(Položíme truhlu doprostřed modré látky.)* Voda přestala bouřit a už nebyla tak nebezpečná. Dalo se přejít skoro suchou nohou. Byly vidět kameny na dně. *(Můžeme vyskládat cestu přes Jordán z kamenů.)* Všichni šli kolem truhly smlouvy na druhou stranu. „Bůh nás neopustí. Máme spolu smlouvu. Je s námi, i když jsme v nebezpečí.“

Několik kamenů ze dna lidé vzali na památku. Když přešli všichni na druhou stranu, vynesli i truhlu a voda zas začala bouřit a pánit. Z kamenů vyskládali překnou hromadu jako památník. Aby nikdo nezapomněl na to, že Bůh byl s nimi, když šli přes rozbořený Jordán a bude se všemi, kdo se ocitli v nebezpečí. Na druhém břehu Jordánu pak uspořádali slavnost. Radovali se, že Bůh je s nimi.

(Dovolte dětem vyskládat kameny do tvaru, jaký chtějí. Máte-li nějaký další tvořivý materiál — kamínky, korálky, barevná sklíčka — může každé dítě vyskládat svůj památník vedle šátkové krajiny nebo společně dozdobit.)

Když děti dokončí svoje tvoření, ubezpečte je, že i my se můžeme radovat, protože i s námi je Bůh v každé chvíli a v každé situaci. Na památku toho si mohou odnést kameny, které byly použity ve vyprávění, nebo kartičky, na kterých je nakreslen kámen s veršem z Joz 1,9 „Buď rozhodný a udatný, neměj strach a neděs se, neboť Hospodin, tvůj Bůh, bude s tebou všude, kamkoliv půjdeš.“ Tento verš je možné se také naučit, několikrát si ho společně říct, atd.

Pomůcky: Šátky (hnědý či žlutý, modrý, zelený), případně táč s pískem, postavičky, truhla, desky desatera, kameny podle potřeby dětí, event. další tvořivý materiál, pamětní kartička.

35.2.2 Mladší školní děti

Vyprávění opatřte pořídit s rámcovým příběhem, ve kterém si vnukové zvídají od Jericha se svými dady vypráví o tom, „jak to bylo“.

Dnes jde d?da se svými vnuky a jejich kamarády na výlet. Podívat se k ?ece Jordánu. Je tam p?íjemná vlaha, možná chytí i nějakou rybu. D?ti b?hají sem a tam.

„D?do, podívej, kam jsem vylezl, já jsem na rozhledn?!“ volá jeden, který se vyškrábal na kámen, postavený zvlášt? na výšku.

Druhý vnuk, koumák, se podivuje: „D?do, kde se tu ty kameny vzaly? Jsou tak podivná poskládané... do kruhu... A je jich... jedna, dv?, t?i...dvanáct! Jako kmen? Izraele! D?do, ty ur?it? znáš nějaký p?íb?h o t?ch kamenech?!“

D?da se sm?je: „To víš, že znám. Z vás by měl Jozue radost, že jste tak zvědaví a ptáte se na ty kameny! Tak poslouchejte.“

Povím vám, jak se ty kameny dostaly na b?eh a pro? tu jsou. To bylo tenkrát, když jsme se vrátili z výzvěď z Jericha. Jozuovi, našemu vůdci, jsme to všechno p?evypráv?li. O Rachab, která nás zachránila, vů?í Hospodinu, a která nám prozradila, že Jericho je slabé a vyd?šené. Na to se Jozue zasmál a ?ekl: „To je znamení, že nám B?h dal celou zemi do rukou. Vytáhneme k Jordánu!“

A šli jsme. Jordán je hraniční ?eka. Kdo ji p?ejde, už je v zaslíbené zemi. Ale když jsme p?išli k Jordánu, vypadalo to, jako by hranice byla dobře opevněná. Jordán se totiž rozvodnil, bou?il a p?nil a rozhodn? ho nešlo p?ejít. Asi bychom se všichni utopili. Byli jsme beznad?jní.

T?i dny jsme ?ekali támhle naproti, jestli se něco nestane. Ale vody v Jordánu bylo pořád stejné. T?etí den však Jozue poslal správce, aby všem ?ekli: „P?ipravte se na cestu, a až uvidíte, že se zvedá schrána smlouvy, zvedn?te se taky a jd?te za ní.“ A to už jsme vůd?li, že se bude něco dít. Schrána smlouvy, jak jist? víte, to je pro nás znamení — že B?h je s námi, všechna jeho zaslíbení máme p?ed o?íma. Když jde schrána smlouvy p?ed námi, ur?it? jdeme správným směrem, ur?it? tam bude cesta. Všechny nás naplnilo radostné o?ekávání.

Kn?ží, kte?í nesli schránu smlouvy, však zam?ili p?ímo k vod?. Cože? Do vody? N?kte?í za?ali pochybovat: „Tak tam nejdu, nechci se utopit!“ Ale tu Jozue vylezl na malou vyvýšeninu u b?ehu, aby ho všichni vid?li a slyšeli a zah?ímal: „Copak naši otcové neprošli dokonce mo?em? B?h je vedl a suchou nohou je p?evedl! Dnes poznáte, že i mezi námi te? je živý Hospodin, nejsou to jen staré historky. Vidíte schránu smlouvy?! Jakmile nohy kn?ží vstoupí do Jordánu, vody se rozestoupí a my p?ejdeme po suchu, jako naši otcové.“ Pak už nikdo nic nenamítal, nebo alespo? ne nahlas. Vydali jsme se za kn?žími.

Šel jsem vep?edu, tak jsem docela dost vid?l. Kn?ží šli a pomalu vstoupili do vody. Pak najednou za?ala voda klesat a bylo vid?t daleko víc b?ehu. Kameny vystupovaly ze dna. Kn?ží došli se schránou doprost?ed Jordánu a z?stali tam stát, jako nějaká stráž. Boží stráž asi. Vody ubylo ještě víc, na dn? zbyly už jen louže. Dalo se jít až na druhou stranu.

A tak jsme šli. Bylo to zvláštní. Jako nějaká bohoslužba. Slavnostní, radostné i vážné. Nikdo skoro nemluvil. Je to zážitek na celý život. Bylo mi jasné, že ten den nás opravdu Hospodin vedl. Došli jsme až na druhý b?eh.

Pak Jozue zavelel: „Kameny!“

A dvanáct muž?, z každého kmene Izraele jeden, kte?í dote? stáli v uctivé vzdálenosti kolem schrány smlouvy, se sehnulo a každý vybral ze dna co nejv?tší kámen. Pomalu p?echázeli korytem Jordánu ke b?ehu. Lidé se rozestoupili a muži pomalu a vážně vystoupili z ?eky a rozestavili všech dvanáct kamen? do kruhu.

Pak vystoupili z koryta ?eky i kn?ží se schránou smlouvy a všechno se za?alo vracet do normálních b?eh?. Jordán op?t tekl proudem, bylo to jako p?edtím, ale my jsme byli na druhé stran?. A na b?ehu stály tyhle kameny, které ležely d?ív na dn?, ještě vlhké, a ukazovaly nám, kudy a jak nás B?h vedl.

Děda dovyprávěl a klukům ještě chvíli zstával před ořima ten obraz velkého zástupu, který stojí na druhém břehu Jordánu okolo mokrých kamenů. Společně obešli s dědečkem celý kruh.

„Aha, tak proto se sem chodí na ty dlouhé slavnosti,“ říká jeden.

A druhý se ptá: „A dědo, i dneska Pán Bůh může zastavit takhle Jordán?“

„Hm, to nevím. Možná ten Boží zásah někdy poznáme, až když jsme na druhém břehu, až potom uvidíme, že nás Pán Bůh zachránil z nějakého nebezpečí. Věřím, že je s námi pořád. Tyhle kameny mi to připomínají.“

Kluci sbírají malé kamínky na břehu: „Vezmeme si je s sebou, na památku. Budou nám to taky připomínat.“

Pomůcky: Kameny, pokud chceme stavět památník na úvod nebo na závěr.

35.2.3 Starší školní děti

S nejstaršími dětmi začneme od „památník“ — najdeme obrázky nebo fotky nejrozmanitějších památníků nebo upomínek (internetový vyhledávač poskytne množství obrázků) — obrázky smírčího kříže, kříže na rozcestí, památníček u silnice, morový sloup, památník padlých z války, nebo další upomínkové předměty jako památník–sešit, pamětní medaile, záložka, snubní prsten atd.

Předměty a obrázky rozložíme před děti, necháme každého jeden vybrat. Co by ten který předmět řekl, kdyby měl ústa, co by vyprávěl, co by říkal těm, kteří ho vidí, jdou okolo atd.? Necháme dětem chvíli času, pak to mohou říct nahlas (mluvit za něco nebo někoho může jít snáz, než mluvit sám za sebe). Děti to mohou i napsat na papír k fotce apod.

Co mají všechny tyto předměty společné?

(Chceme se dobrat k tomu, že na něco upomínají, připadně také varují, mluví do přítomnosti, aby se lidé nechovali nebo nechovali, nezapomněli na důležité události apod. Přestože většinou upomínají na minulost, mají — alespoň některé z nich — snahu mluvit i do přítomnosti a budoucnosti, zpřítomňovat tu starou událost. Můžeme zkusit rozdlit předměty na ty, co jen vzpomínají na minulost a na ty, které mluví i do přítomnosti. Často záleží na vnímání toho kterého předmětu–symbolu, na interpretaci.)

Krátce převedeme biblický příběh s děrazem na pravé pochopení památníků a symbolů:

Izrael stojí na hranici zaslíbené země, má do ní vejít a znovu ji obsadit jako diktát po otcích. Ale hned na začátku je tu jedna překážka — rozvodný Jordán. Ale právě zde mají Izraelci znovu poznat, že je mezi nimi živý a zachraňující Bůh. Bůh, který drží sliby a naplňuje smlouvy. Bůh, který je věrný.

Vyprávíme dále a před dětmi při vyprávění pokládáme na papírcích to, co říká Jozue v přímých řečech ve třetí kapitole. Můžeme citovat přesně, nebo parafrázujeme:

- Jakmile spatříte, že knží pozvedli truhlu smlouvy, vydejte se za ní.
- Nepřibližujte se ale k truhle moc blízko.
- Truhla smlouvy vás povede, poznáte, kudy máte jít, i když je to cesta, kterou jste ještě nikdy nešli.
- Připravte se: Hospodin udělá něco velkého pro vaši záchranu.
- Zvedněte schránu smlouvy a jděte před lidem. Zstaňte stát v Jordánu.
- Z Jordánu vynesete dvanáct kamenů a složte je na druhém břehu.
- Až se vaši synové budou vyptávat na kameny, odpovíte jim, že jsou znamením, že se voda Jordánu rozestoupila před schránou Hospodinovy smlouvy.

(Papírky nám pomohou udržet pozornost. Je to určitá osnova, v Jozuově řeči jsou obsaženy odpovědi na následující otázky, nebo alespoň návod.)

Celý izraelský lid je na druhém břehu Jordánu a slaví svou záchranu a Boží přítomnost.

Ptejte se: Co v tom příběhu je pro Izraelce znamení nebo památník, podobný těm, o kterých jsme se bavili na začátku? (Je to truhla smlouvy a dvanáct kamenů na břehu. Pokuste se dříve navést na obě odpovědi.)

Pro práci s dalšími otázkami můžete rozdělit skupinku na dvě části:

- Co truhla smlouvy říká Izraeli? Co pro něj symbolizuje? Proč se asi nemají k truhle smlouvy příliš blížit? (Truhla symbolizuje Boží přítomnost, Bůh je uprostřed Izraele, není vzdálený. S Izraelem je spojen smlouvou. Ale Bůh není talisman, který by si mohl kdokoliv odnést, kam by chtěl a on by ho ochránil — proto ta uctívá vzdálenost.)
- Proč měli Izraelci vynést z Jordánu kameny a postavit je na břehu? Co by kameny měly, kdyby uměly mluvit? (Odpověď najdete v kap. 4, v. 21nn, jde o záchranu Izraele mocnou rukou Boží. Samozřejmě v dětské fantazii si mohou kameny i stěžovat, že neleží na svém místě v řece ap.)

Otázka na závěr: Máme i my v církvi takové památníky, něco, co nám připomíná důležité věci? Máme symboly, které nám připomínají Boží přítomnost a záchranu? (Nechte dříve chvíli přemýšlet, najít vlastní odpovědi.)

Na závěr před něj položte kalich s vínem a chlebem (obraz, fotku). Když slavíme večeři Páně, připomínáme si a zároveň zažíváme Boží přítomnost a jeho záchranu. Bůh nám říká (stejně jako Izraelcům) — jsem s tebou a zachránil jsem tě!

Můžete s dětmi napsat každý za sebe odpověď na tento Boží vzkaz — jedno slovo, jednu větu, krátkou modlitbu.

Pomůcky: Obrázky památníků, papíry či kartičky s přímou řečí Jozue, obraz večeře Páně (chleba a kalicha), tužky, papíry.

35.3 Liturgie

35.3.1 Písně

S písní k němu přistoupíme (HA 6, 1–3. sloka); *Vzdejte Pánu slávu, řest* (HA 15)

35.3.2 Biblický text k zapamatování

Buď rozhodný a udatný, neměj strach a neděs se, neboť Hospodin, tvůj Bůh, bude s tebou všude, kam půjdeš. (Joz 1,9)

35.3.3 Rituál

Pán Bůh je síla má

35.3.4 Okénko do bohoslužeb

Při vyslání dětí do nedělní školy může učitel nebo farář dříve v bohoslužbách předat modrý šátek (viz úloha pro předškoláky). Ptát se, jaký šátek dostali minule (žlutý a zelený) a co znamenaly ty šátky. Ano, Izraelci bloudili pouští a řeká je zaslíbená země. Než tam však vejdou, řeká je překážka. (Předat modrý šátek.) A o tom, jestli ji překonají, bude dnešní příběh. (V napětí je propustit do NŠ.)

Příběh pro mladší školní děti začíná otázkou nad „gilgálským památníkem“. Uitel či farář mohou mít vyskládané kameny i na stole Páně. Úvod přenést do bohoslužeb. Co znamenají kameny? Co vám připomínají? (Mohou se ptát celého shromáždění). — Dnešní příběh začíná také otázkou, spousta těch nejlepších příběhů v Bibli začíná otázkou: Proč...? Co znamená...? Dnešní příběh začíná otázkou „Co znamenají tyto kameny vyskládané na břehu Jordánu?“ a v NŠ se dozvíte odpověď.

Biblický text k zapamatování může zároveň sloužit jako požehnání v závěru bohoslužeb.

35.3.5 Modlitba

Pane, děkujeme ti, že jsi s námi a vedeš nás — bylo to tak cestou z Egypta, bylo to tak u Jordánu. I my dneska můžeme různými způsoby vidět, že jsi i s námi a ukazuješ nám, kam máme jít. Děkujeme ti za lidi (místa i symboly), kteří nám to připomínají. Amen.

Odkaz na pracovní list

[32 Vstup do zaslíbené země](#)

[32 Vstup do zaslíbené země - st](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami I \(Od stvoření k Josefovi + Od Mojžíše k Rút\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jozue 3–4](#)